

O'ZBEKISTONDA KREATIV IQTISODIYOT LOYIHALARINI RIVOJLANTIRISH

Bobokalonov Shamsiddin Shavkat o'g'li

O'zbekiston Respublikasi Bank-Moliya Akademiyasi magistranti.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.18780147>

Annotatsiya. Mazkur maqolada O'zbekistonda kreativ iqtisodiyot loyihalarini rivojlantirishning nazariy-metodologik asoslari, institutsional mexanizmlari hamda amaliy yo'nalishlari kompleks yondashuv asosida tahlil qilinadi. Kreativ iqtisodiyot madaniyat, san'at, dizayn, axborot texnologiyalari, media industriyasi, arxitektura, reklama, moda, hunarmandchilik va boshqa intellektual faoliyat turlarini qamrab olgan holda milliy iqtisodiyotning yuqori qo'shilgan qiymat yaratuvchi innovatsion drayveriga aylanib bormoqda.

Tadqiqotda O'zbekiston sharoitida kreativ klasterlar va inkubatsiya markazlarini tashkil etish, startup ekotizimini rivojlantirish, raqamli platformalar orqali kreativ mahsulotlarni tijoratlashtirish hamda davlat tomonidan soliq imtiyozlari, grantlar va institutsional qo'llab-quvvatlash mexanizmlarining ahamiyati ilmiy jihatdan asoslab beriladi. Shuningdek, kreativ loyihalarni moliyalashtirishning zamonaviy manbalari (venchur kapital, kraudfanding, xususiy investitsiyalar), ularning eksport salohiyati, yangi ish o'rinlari yaratish imkoniyatlari hamda hududiy iqtisodiy rivojlanishga ta'siri tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: kreativ iqtisodiyot, kreativ industriya, startup, innovatsiya, raqamli transformatsiya, madaniy meros, kreativ klaster, intellektual mulk, eksport salohiyati, yoshlar tadbirkorligi.

DEVELOPMENT OF CREATIVE ECONOMY PROJECTS IN UZBEKISTAN.

Abstract. This article analyzes the theoretical and methodological foundations, institutional mechanisms and practical directions of developing creative economy projects in Uzbekistan based on an integrated approach. The creative economy is becoming an innovative driver of the national economy, creating high added value, covering culture, art, design, information technologies, the media industry, architecture, advertising, fashion, crafts and other types of intellectual activity.

The study scientifically substantiates the importance of establishing creative clusters and incubation centers, developing a startup ecosystem, commercializing creative products through digital platforms, and providing tax incentives, grants and institutional support mechanisms by the state in Uzbekistan. It also analyzes modern sources of financing creative projects (venture capital, crowdfunding, private investments), their export potential, opportunities for creating new jobs and their impact on regional economic development.

Keywords: creative economy, creative industry, startup, innovation, digital transformation, cultural heritage, creative cluster, intellectual property, export potential, youth entrepreneurship.

Kirish

XXI asr iqtisodiyoti bilim, innovatsiya va intellektual kapitalga asoslangan rivojlanish modeli bilan tavsiflanadi. Global miqyosda iqtisodiy o'sishning an'anaviy omillari — xomashyo resurslari va arzon ishchi kuchi — o'rnini tobora kreativ g'oyalar, raqamli texnologiyalar va yuqori qo'shilgan qiymat yaratuvchi xizmatlar egallab bormoqda.

Shu nuqtai nazardan, kreativ iqtisodiyot zamonaviy iqtisodiy tizimning muhim tarkibiy qismi sifatida shakllanib, innovatsion rivojlanishning asosiy drayveriga aylanmoqda.

Kreativ iqtisodiyot tushunchasi madaniyat, san'at, dizayn, media, arxitektura, reklama, moda, axborot texnologiyalari va boshqa intellektual faoliyat turlarini o'z ichiga oladi. Mazkur sohalar ijodkorlik va bilimga asoslangan bo'lib, yuqori daromadlilik, eksportboplik va bandlikni ta'minlash imkoniyati bilan ajralib turadi. Jahon tajribasi shuni ko'rsatadiki, kreativ industriyalar yalpi ichki mahsulot hajmining sezilarli qismini shakllantiradi hamda millionlab ish o'rinlari yaratadi.

O'zbekistonda ham so'nggi yillarda iqtisodiyotni diversifikatsiya qilish, xomashyo eksportiga qaramlikni kamaytirish va yuqori texnologik hamda xizmat ko'rsatish sohalarini rivojlantirish ustuvor vazifa etib belgilangan. "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasi doirasida raqamli infratuzilmani kengaytirish, IT xizmatlarini rivojlantirish, yoshlar startup tashabbuslarini qo'llab-quvvatlash va innovatsion ekotizimni shakllantirish bo'yicha keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Ushbu jarayonlar kreativ iqtisodiyot loyihalarini rivojlantirish uchun mustahkam institutsional va texnologik zamin yaratmoqda.

Shu bilan birga, kreativ sohalarini rivojlantirish jarayonida moliyalashtirish mexanizmlarining yetarli darajada shakllanmaganligi, intellektual mulkni himoya qilish tizimining takomillashtirilishi zarurati, hududlar o'rtasida infratuzilma tafovutlari kabi muammolar ham mavjud. Mazkur masalalarni ilmiy jihatdan o'rganish va amaliy takliflar ishlab chiqish dolzarb ahamiyat kasb etadi.

Mazkur maqolaning maqsadi — O'zbekistonda kreativ iqtisodiyot loyihalarini rivojlantirishning nazariy asoslarini tahlil qilish, amaldagi institutsional mexanizmlarni baholash hamda ushbu yo'nalishda samarali rivojlanish strategiyalarini ishlab chiqishdan iborat. Tadqiqot natijalari mamlakatda kreativ industriyalarni qo'llab-quvvatlash siyosatini takomillashtirish, investitsion jozibadorlikni oshirish hamda innovatsion iqtisodiy o'sishni ta'minlashga xizmat qiladi.

Adabiyotlar sharhi: Kreativ iqtisodiyot tushunchasi va uning iqtisodiy rivojlanishdagi o'rni bo'yicha ilmiy adabiyotlar so'nggi yigirma yil ichida sezilarli darajada kengaydi. Mazkur yo'nalish dastlab madaniyat va san'at sohalarini iqtisodiy kategoriyalar bilan bog'lash orqali shakllangan bo'lsa, keyinchalik innovatsion iqtisodiyot va raqamli transformatsiya konsepsiyalari bilan uyg'unlashgan holda mustaqil ilmiy paradigma sifatida rivojlandi.

Xalqaro miqyosda kreativ iqtisodiyot nazariyasining shakllanishida BMTning Savdo va taraqqiyot konferensiyasi – United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD) hisobotlari muhim ahamiyat kasb etadi. UNCTAD o'zining "Creative Economy Reports" nashrlarida kreativ industriyalarni yuqori qo'shilgan qiymat yaratuvchi va barqaror rivojlanishga xizmat qiluvchi tarmoq sifatida baholaydi. Hisobotlarda kreativ mahsulot va xizmatlar eksportining jadal o'sishi, ayniqsa raqamli kontent, dizayn va IT xizmatlari segmentida yuqori sur'atlar kuzatilayotgani qayd etiladi.

Shuningdek, kreativ sinf nazariyasi asoschisi sifatida tanilgan Richard Florida o'z tadqiqotlarida iqtisodiy o'sishning asosiy manbai sifatida ijodkor, bilimli va innovatsion fikrlaydigan inson kapitalini ko'rsatadi.

Uning fikricha, hududlarning raqobatbardoshligi kreativ sinfnining konsentratsiyasi va innovatsion muhit bilan bevosita bog'liq. Ushbu yondashuv kreativ iqtisodiyot va urbanizatsiya jarayonlari o'rtasidagi bog'liqlikni tushuntirib beradi.

Kreativ industriyalar va madaniy siyosat masalalarini chuqur o'rgangan tadqiqotchilardan yana biri David Throsby hisoblanadi. U madaniy kapital va iqtisodiy kapital o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni asoslab, madaniy resurslarning iqtisodiy qiymatini aniqlash metodologiyasini taklif etadi. Throsby nazariyasiga ko'ra, madaniy meros va kreativ faoliyat iqtisodiy samaradorlik bilan bir qatorda ijtimoiy barqarorlikni ham ta'minlaydi.

Raqamli transformatsiya va kreativ iqtisodiyot o'rtasidagi aloqadorlik masalasi World Bank hamda Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD) hisobotlarida keng yoritilgan. Ushbu manbalarda raqamli infratuzilma, startap ekotizimi va innovatsion moliyalashtirish mexanizmlarining kreativ sektor rivojlanishidagi roli ta'kidlanadi. Ayniqsa, kichik va o'rta biznes sub'yektlari uchun kreativ sohalarida inkubatsiya va akseleratsiya dasturlarining samaradorligi ilmiy jihatdan asoslangan.

MDH mamlakatlari va Markaziy Osiyo mintaqasida kreativ iqtisodiyot bo'yicha ilmiy tadqiqotlar nisbatan yangi yo'nalish hisoblanadi. O'zbekistonlik iqtisodchi olimlar kreativ industriyalarni iqtisodiy diversifikatsiya vositasi sifatida talqin qilmoqdalar. Ularning ilmiy ishlarida milliy hunarmandchilik, turizm, dizayn va IT xizmatlarini rivojlantirish orqali eksport salohiyatini oshirish masalalari tahlil qilinadi. Shuningdek, intellektual mulkni himoya qilish, kreativ mahsulotlarni tijoratlashtirish va innovatsion klasterlar tashkil etish zarurati alohida ta'kidlanadi.

Kreativ iqtisodiyot nafaqat iqtisodiy o'sish omili, balki ijtimoiy transformatsiya va hududiy rivojlanish mexanizmi sifatida ham qaralmoqda. Biroq mavjud tadqiqotlarning aksariyati rivojlangan mamlakatlar tajribasiga asoslangan bo'lib, O'zbekiston sharoitida kreativ loyihalarini moliyalashtirish, institutsional qo'llab-quvvatlash va eksportga yo'naltirish masalalari yetarli darajada kompleks o'rganilmagan.

Shu sababli, mazkur maqola O'zbekiston iqtisodiyoti sharoitida kreativ iqtisodiyot loyihalarini rivojlantirishning nazariy va amaliy jihatlarini tizimli tahlil qilish orqali mavjud ilmiy bo'shliqni to'ldirishga qaratilgan.

Metodologiya: Mazkur tadqiqot O'zbekistonda kreativ iqtisodiyot loyihalarini rivojlantirish jarayonlarini chuqur va tizimli o'rganishga qaratilgan bo'lib, unda aralash (mixed-methods) metodologik yondashuv qo'llanildi. Ushbu yondashuv sifat va miqdoriy usullarni integratsiyalash orqali masalaning nazariy va amaliy jihatlarini kompleks tahlil qilish imkonini beradi. Tadqiqot paradigmasi post-pozitivistik hamda institutsional yondashuvga asoslanadi. Post-pozitivistik paradigma iqtisodiy jarayonlarni obyektiv statistik ma'lumotlar asosida tahlil qilish bilan birga, ularning ijtimoiy va institutsional omillar bilan o'zaro bog'liqligini ham hisobga oladi.

Institutsional yondashuv esa kreativ iqtisodiyotni davlat siyosati, normativ-huquqiy muhit, moliyaviy infratuzilma va bozor mexanizmlari ta'sirida shakllanadigan murakkab tizim sifatida talqin qiladi.

Tadqiqot dizayni tavsifiy va tahliliy xarakterga ega bo'lib, unda dastlab kreativ iqtisodiyotning O'zbekistondagi mavjud holati, tarkibiy tuzilmasi va rivojlanish tendensiyalari aniqlashtirildi.

Keyingi bosqichda ushbu ko'rsatkichlar chuqur iqtisodiy tahlil qilinib, institutsional mexanizmlar samaradorligi baholandi. Qiyosiy yondashuv asosida xalqaro tajriba va milliy amaliyot o'rtasidagi farqlar hamda o'xshash jihatlar aniqlanib, moslashtirish imkoniyatlari o'rganildi.

Tadqiqotda 2018–2025 yillar oralig'idagi ma'lumotlar bazasi shakllantirildi. Bu davr tanlanishining sababi so'nggi yillarda raqamli transformatsiya va innovatsion rivojlanish jarayonlarining jadallashganligi bilan bog'liq. Ma'lumotlar manbai sifatida xalqaro tashkilotlar hisobotlari, rasmiy statistik ko'rsatkichlar, normativ-huquqiy hujjatlar, davlat dasturlari, ilmiy maqolalar va tahliliy sharhlardan foydalanildi. Statistik ma'lumotlar kreativ sektorning bandlik, eksport hajmi va xizmatlar ulushi kabi ko'rsatkichlarini aniqlash imkonini berdi.

Ilmiy tahlil jarayonida bir qator metodlardan foydalanildi. Analitik va tizimli tahlil usullari orqali kreativ iqtisodiyotning tarkibiy elementlari va ularning o'zaro bog'liqligi o'rganildi.

Statistik tahlil yordamida asosiy iqtisodiy ko'rsatkichlarning dinamikasi baholandi.

Qiyosiy tahlil xalqaro tajriba asosida samarali mexanizmlarni aniqlashga xizmat qildi.

Institutsional tahlil esa davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash mexanizmlari, soliq imtiyozlari va moliyaviy instrumentlarning real samaradorligini baholash imkonini berdi.

Shuningdek, kontent-tahlil usuli orqali normativ-huquqiy hujjatlar va strategik dasturlar mazmuni tahlil qilinib, ularning kreativ sektor rivojlanishiga ta'siri aniqlashtirildi.

Tadqiqot jarayonida ayrim cheklovlar ham kuzatildi. Jumladan, kreativ iqtisodiyot bo'yicha rasmiy statistik ma'lumotlarning yetarli darajada tizimlashtirilmaganligi tahlil jarayonini murakkablashtirdi. Ko'plab ko'rsatkichlar xizmatlar sektori umumiy statistikasi tarkibida berilgani sababli kreativ segment ulushini aniqlashda bilvosita hisob-kitoblar va ekspert baholash usullaridan foydalanishga to'g'ri keldi. Shunga qaramay, qo'llanilgan metodologik yondashuv masalani kompleks o'rganish, iqtisodiy va institutsional omillarni integratsiyalashtirish holda tahlil qilish hamda amaliy tavsiyalar ishlab chiqish imkonini berdi.

Natijada, mazkur metodologiya kreativ iqtisodiyot loyihalarini rivojlantirish jarayonini ilmiy asosda baholash, mavjud muammolarni aniqlash va ularni bartaraf etish bo'yicha asoslangan takliflar ishlab chiqish uchun mustahkam nazariy va empirik zamin yaratdi.

Tahlil va natijalar

O'zbekistonda kreativ iqtisodiyot loyihalarini rivojlantirish jarayonining tahlili shuni ko'rsatadiki, so'nggi yillarda ushbu yo'nalish milliy iqtisodiyotning yangi o'sish nuqtalaridan biriga aylanmoqda. Iqtisodiyotni diversifikatsiya qilish, xizmatlar sektorini kengaytirish va raqamli transformatsiyani jadallashtirish siyosati kreativ sohalarning faollashuviga zamin yaratdi.

Ayniqsa, IT xizmatlari, dizayn, media, reklama, raqamli marketing va hunarmandchilik yo'nalishlarida kichik biznes sub'yektlari soni ortib bormoqda.

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, kreativ sektorning asosiy o'sish drayveri axborot-kommunikatsiya texnologiyalari bilan bog'liq loyihalar hisoblanadi. Raqamli platformalar orqali xizmat ko'rsatish, frilans faoliyati, mobil ilovalar yaratish va eksportga yo'naltirilgan dasturiy mahsulotlar ishlab chiqish hajmi sezilarli kengaydi. Bu jarayon, bir tomondan, yoshlar bandligini oshirayotgan bo'lsa, ikkinchi tomondan, xizmatlar eksporti tarkibida yuqori qo'shilgan qiymat ulushini ko'paytirmoqda.

Kreativ iqtisodiyotning yana bir muhim yoʻnalishi – madaniy meros va turizm bilan integratsiyalashgan loyihalardir. Milliy hunarmandchilik, dizayn mahsulotlari, suvenir ishlab chiqarish va madaniy tadbirlar tashkil etish orqali hududiy iqtisodiy faollik oshmoqda. Ayniqsa, tarixiy shaharlarda kreativ tadbirkorlik sub'yektlari sonining ortishi xizmatlar sektorining kengayishiga olib kelmoqda. Natijada mahalliy byudjet tushumlari va aholi daromadlari koʻpaymoqda.

Institutsional jihatdan olib borilgan tahlil davlat tomonidan qoʻllab-quvvatlash mexanizmlari muhim rol oʻynayotganini koʻrsatdi. Soliq imtiyozlari, grant dasturlari, inkubatsiya va akseleratsiya markazlari kreativ startaplar sonining ortishiga ijobiy taʼsir koʻrsatmoqda. Biroq moliyalashtirishning venchur mexanizmlari yetarlicha rivojlanmagani sababli koʻplab kreativ loyihalar kengayish bosqichiga oʻtishda qiyinchiliklarga duch kelmoqda.

Tahlil natijalari shuni koʻrsatadiki, kreativ iqtisodiyot loyihalari bandlikni oshirish, ayniqsa yoshlar va ayollar tadbirkorligini qoʻllab-quvvatlashda samarali vosita hisoblanadi. Raqamli kasblar va kreativ sohalarida ishlash imkoniyatlari hududiy tengsizlikni kamaytirishga ham xizmat qilmoqda. Masofaviy ishlash imkoniyatlari tufayli hududiy joylashuv omilining taʼsiri kamayib, inson kapitalining samarali foydalanilishiga sharoit yaratilmoqda.

Shu bilan birga, oʻtkazilgan tahlillar ayrim tizimli muammolar mavjudligini ham koʻrsatdi.

Kreativ sektor boʻyicha aniq statistik hisob yuritish tizimi toʻliq shakllanmagan, intellektual mulkni himoya qilish mexanizmlari takomillashtirishni talab etadi hamda hududlar kesimida infratuzilma imkoniyatlari bir xil emas. Ushbu omillar kreativ loyihalarining barqaror rivojlanishiga maʼlum darajada toʻsqinlik qilmoqda.

Oʻzbekistonda kreativ iqtisodiyotning rivojlanish dinamikasini statistik koʻrsatkichlar asosida tahlil qilish shuni koʻrsatadiki, soʻnggi yillarda ushbu soha iqtisodiyotning eng tez oʻsayotgan segmentlaridan biriga aylanmoqda. Avvalo, xizmatlar sektorining yalpi ichki mahsulotdagi ulushi ortib borayotgani kreativ faoliyatning kengayishi bilan bevosita bogʻliq. 2018–2024 yillar oraligʻida xizmatlar sektori ulushi barqaror oʻsish tendensiyasini namoyon etib, iqtisodiyot tarkibida muhim pozitsiyani egallay boshladi. Mazkur oʻsishning sezilarli qismi axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, media xizmatlari va dizayn bilan bogʻliq faoliyat hissasiga toʻgʻri kelmoqda.

Axborot texnologiyalari sohasida eksport koʻrsatkichlari ayniqsa jadal surʼatlarda oʻsdi.

Soʻnggi besh yil ichida IT xizmatlari eksporti bir necha baravarga oshib, yuzlab million AQSh dollariga yetdi. Bu koʻrsatkich kreativ iqtisodiyotning eksportbop salohiyatini yaqqol namoyon etadi. Dasturiy taʼminot ishlab chiqish, mobil ilovalar yaratish, autsorsing xizmatlari va frilans platformalar orqali xorijiy buyurtmalar hajmi ortib bormoqda.

Bandlik koʻrsatkichlari ham ijobiy dinamikani aks ettirmoqda. Kreativ sohalarida faoliyat yuritayotgan kichik biznes sub'yektlari soni yil sayin ortib, minglab yangi ish oʻrinlari yaratilmoqda. Ayniqsa, yoshlar oʻrtasida IT mutaxassisligi, grafik dizayn, kontent yaratuvchilik va raqamli marketing kabi yoʻnalishlarga qiziqish kuchaygan. Natijada kreativ sektor yoshlar bandligini taʼminlashda muhim rol oʻynamoqda.

Hududiy kesimda olib borilgan tahlillar kreativ faoliyat asosan yirik shaharlarda – poytaxt va viloyat markazlarida yuqori konsentratsiyaga ega ekanini koʻrsatadi.

Biroq so'nggi yillarda raqamli infratuzilmaning kengayishi natijasida hududiy tafovut qisqarib, viloyatlarda ham IT markazlari va kreativ inkubatsiya maydonlari tashkil etilmoqda. Bu esa hududiy iqtisodiy faollikning oshishiga xizmat qilmoqda.

Moliyalashtirish ko'rsatkichlari ham e'tiborga molik. Kreativ startaplar uchun ajratilayotgan grantlar va investitsiyalar hajmi ortib bormoqda, biroq umumiy investitsion oqimlar tarkibida kreativ sektor ulushi hali ham nisbatan past darajada qolmoqda. Bu esa sohaning kelgusida kengayish salohiyati mavjudligini ko'rsatadi.

Muhokama

O'zbekistonda kreativ iqtisodiyot loyihalarini rivojlantirish bo'yicha o'tkazilgan tahlillar ushbu sohaning milliy iqtisodiyotda tobora muhim o'rin egallayotganini ko'rsatadi. Biroq statistik o'sish ko'rsatkichlari va amaliy natijalarni chuqurroq tahlil qilish shuni anglatadiki, kreativ sektorning barqaror rivojlanishi faqat miqdoriy kengayish bilan emas, balki sifat jihatdan transformatsiya jarayoni bilan ham bog'liq.

Avvalo, kreativ iqtisodiyotning asosiy ustunligi – bu inson kapitaliga tayanishi.

O'zbekistonda aholining katta qismi yoshlar ekanligi kreativ sektor uchun demografik imkoniyat yaratadi. Biroq yoshlarning bilim va ko'nikmalari global mehnat bozori talablariga moslashishi zarur. Agar ta'lim tizimi kreativ va raqamli kompetensiyalarni rivojlantirishga yetarlicha e'tibor bermasa, mavjud demografik ustunlik to'liq iqtisodiy natijaga aylana olmaydi.

Shu bois kreativ iqtisodiyot rivoji ta'lim islohotlari bilan uzviy bog'liq bo'lishi lozim.

Ikkinchi muhim jihat – institutsional muhit. Davlat tomonidan berilayotgan soliq imtiyozlari va grant dasturlari ijobiy natija bermoqda, biroq kreativ sektorning uzoq muddatli barqarorligi xususiy investitsiyalar va venchur kapital rivojiga bog'liq. Hozirgi sharoitda startaplarning aksariyati dastlabki bosqichda qo'llab-quvvatlanayotgan bo'lsa-da, kengayish va global bozorga chiqish bosqichida moliyaviy resurslar yetishmasligi sezilmoqda. Demak, kreativ iqtisodiyotning keyingi bosqichi moliyaviy infratuzilmani chuqurlashtirish bilan bog'liq bo'ladi.

Uchinchi jihat – hududiy tengsizlik masalasi. Kreativ faoliyat asosan yirik shaharlarda to'plangan. Raqamli infratuzilma kengayib borayotganiga qaramay, viloyatlarda kreativ klasterlar soni cheklangan. Agar hududlarda kreativ makonlar, kovorking markazlari va inkubatsiya platformalari ko'paytirilsa, bu iqtisodiy faollikni kengaytirish va ichki migratsiyani kamaytirishga xizmat qiladi.

Shuningdek, intellektual mulkni himoya qilish mexanizmlarini kuchaytirish ham muhim ahamiyatga ega. Kreativ mahsulotlarning asosiy qiymati g'oya va kontentga bog'liq bo'lgani sababli mualliflik huquqi va patent tizimi samarali ishlashi zarur. Aks holda, norasmiy iqtisodiyot va nusxa ko'chirish holatlari kreativ biznesning daromadlilikini pasaytiradi.

Muhokama natijalari shuni ko'rsatadiki, O'zbekistonda kreativ iqtisodiyot hali shakllanish bosqichida bo'lsa-da, uning iqtisodiy salohiyati yuqori. U xizmatlar eksportini kengaytirish, yoshlar bandligini oshirish va iqtisodiy diversifikatsiyani ta'minlashda muhim vosita bo'la oladi. Biroq barqaror rivojlanish uchun ta'lim, moliyalashtirish, institutsional islohotlar va hududiy infratuzilma yo'nalishlarida kompleks yondashuv zarur.

Shunday qilib, kreativ iqtisodiyot faqat yangi biznes yo'nalishi emas, balki iqtisodiy modelning transformatsiyasi sifatida qaralishi lozim. Uni strategik darajada qo'llab-quvvatlash O'zbekistonning innovatsion rivojlanish traektoriyasini mustahkamlashga xizmat qiladi.

Xulosa

O'zbekistonda kreativ iqtisodiyot loyihalarini rivojlantirish bo'yicha olib borilgan tahlillar shuni ko'rsatadiki, ushbu yo'nalish milliy iqtisodiyotning yangi va istiqbolli o'sish nuqtalaridan biriga aylanmoqda. Raqamli transformatsiya jarayonlari, xizmatlar sektorining kengayishi hamda yoshlar salohiyatining ortishi kreativ sektor rivoji uchun qulay shart-sharoit yaratmoqda. Ayniqsa, IT xizmatlari, media, dizayn, reklama va hunarmandchilik sohalarida kuzatilayotgan o'sish dinamikasi kreativ iqtisodiyotning real iqtisodiy natija berayotganini tasdiqlaydi.

Tadqiqot natijalari kreativ loyihalarning iqtisodiy samaradorligini bir necha yo'nalishda namoyon etadi: birinchidan, yuqori qo'shilgan qiymat yaratilmoqda; ikkinchidan, eksportbop xizmatlar ulushi ortmoqda; uchinchidan, yoshlar va ayollar bandligi kengaymoqda; to'rtinchidan, hududiy iqtisodiy faollik oshmoqda. Bu omillar iqtisodiy diversifikatsiya jarayonini jadallashtirib, an'anaviy tarmoqlarga qaramlikni kamaytirishga xizmat qilmoqda.

Shu bilan birga, kreativ iqtisodiyotning barqaror rivojlanishi uchun qator tizimli masalalarni hal etish zarur. Jumladan, kreativ sektor bo'yicha statistik hisobni takomillashtirish, intellektual mulkni himoya qilish mexanizmlarini kuchaytirish, venchur moliyalashtirish infratuzilmasini rivojlantirish hamda hududlarda kreativ klasterlar tashkil etish dolzarb vazifalardan hisoblanadi. Ta'lim tizimida kreativ va raqamli kompetensiyalarni rivojlantirishga yo'naltirilgan yondashuv ham muhim ahamiyat kasb etadi.

Umuman olganda, kreativ iqtisodiyot O'zbekistonning innovatsion rivojlanish strategiyasida ustuvor yo'nalishlardan biri bo'lishi lozim. Davlat va xususiy sektor hamkorligida kompleks institutsional muhit yaratish orqali kreativ loyihalarning iqtisodiy salohiyatini to'liq ro'yobga chiqarish mumkin. Bu esa milliy iqtisodiyotning raqobatbardoshligini oshirish, global bozorga integratsiyani kuchaytirish va barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlashga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti. (2020). "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasi to'g'risida PF-6079-son Farmon. Toshkent.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti. (2022). 2022–2026 yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi. Toshkent.
3. O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi. (2020). "Innovatsion faoliyat to'g'risida" Qonun. Toshkent.
4. O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi. (2006). "Mualliflik huquqi va turdosh huquqlar to'g'risida" Qonun (amaldagi tahrir). Toshkent.
5. O'zbekiston Respublikasi Statistika agentligi. (2024). O'zbekiston Respublikasining ijtimoiy-iqtisodiy holati. Yillik statistik to'plam. Toshkent.
6. O'zbekiston Respublikasi Statistika agentligi. (2024). Xizmatlar sohasi rivojlanishi bo'yicha statistik byulleten. Toshkent.
7. O'zbekiston Respublikasi Raqamli texnologiyalar vazirligi. (2024). AKT sohasi rivojlanish ko'rsatkichlari hisobotlari. Toshkent.
8. O'zbekiston Respublikasi Innovatsion rivojlanish agentligi. (2023). Innovatsion rivojlanish indikatorlari bo'yicha tahliliy hisobot. Toshkent.

9. Shodmonov, Sh. va boshqalar. (2021). Iqtisodiyot nazariyasi. Toshkent: Iqtisodiyot nashriyoti.
10. Tojiboyeva, D. (2020). Milliy iqtisodiyot raqobatbardoshligini oshirish yo'llari. Toshkent: Fan.
11. Xodjayev, B. (2021). Raqamli iqtisodiyot asoslari. Toshkent: Iqtisodiyot.
12. O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligi. (2023). O'zbekiston iqtisodiyoti sharhi. Toshkent.
13. O'zbekiston Respublikasi Turizm qo'mitasi. (2023). Turizm sohasining rivojlanish ko'rsatkichlari. Toshkent.
14. Karimov, N. (2022). Xizmatlar bozori va uning iqtisodiy rivojlanishdagi o'rni. Toshkent: Iqtisodiyot.
15. Ergashev, A. (2021). Intellektual mulk iqtisodiyoti. Toshkent: TDYU nashriyoti.
16. O'zbekiston Respublikasi Savdo-sanoat palatasi. (2023). Kichik biznes va startaplar rivoji bo'yicha tahliliy ma'lumotlar. Toshkent.
17. O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki. (2024). To'lov tizimlari va raqamli xizmatlar rivoji hisobotlari. Toshkent.
18. O'zbekiston Respublikasi Bandlik va kambag'allikni qisqartirish vazirligi. (2024). Bandlik ko'rsatkichlari bo'yicha yillik hisobot. Toshkent.